

Sygn.akt III AUa 334/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski

Sędziowie: SO del. Marzanna Rogowska

SA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 października 2014 r. w B.

sprawy z odwołania Uniwersytetu (...)w O. oraz M. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy

na skutek apelacji Uniwersytetu(...)w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 grudnia 2013 r. sygn. akt IV U 2391/13

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od Uniwersytetu (...)w O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 334/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 25 marca 2013 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), ustawy z dnia 6 lutego 1997 roku o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. z 1997 roku, Nr 28, poz. 153 ze zm.), ustawy z dnia 23 stycznia 2003 roku o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. z 2003 roku, Nr 45, poz. 391), ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 roku, Nr 164, poz. 1027 ze zm.), ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 roku, Nr 58, poz. 514 ze zm.) oraz ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 roku, Nr 69, poz. 41 ze zm.), stwierdził, że przychody z tytułu wypłaconego honorarium autorskiego uzyskane przez M. H., zatrudnioną

na podstawie umowy o pracę u płatnika Uniwersytet (...)w O. stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Odwołania od powyższej decyzji wnieśli płatnik składek - Uniwersytet (...)w O. oraz M. H.. Skarżący domagali się zmiany zaskarżonej decyzji i ustalenia, że przychody osiągnięte z tytułu wypłaconego honorarium autorskiego uzyskane przez M. H., nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu powyższych odwołań wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 roku odwołania oddalił. Sąd Okręgowy ustalił, że M. H. jest zatrudniona u płatnika składek na Uniwersytecie (...) w O. od dnia 9 października 2005 roku, początkowo na stanowisku starszego referenta, a do dnia 24 stycznia 2002 roku na stanowisku operatora składu komputerowego. Do jej obowiązków na stanowisku operatora składu komputerowego należało min. czytanie stron rewizyjnych i suprowych Rolniczego (...) oraz Wiadomości Uniwersyteckich (...), opracowywanie i przygotowanie do druku stron okładkowych Rolniczego (...), przygotowanie i wysyłka całego nakładu w/w czasopisma, współpraca z drukarniami. Rolnicze (...) było wydawnictwem należącym do płatnika składek Uniwersytetu (...)w O.. Rolnicze (...) było miesięcznikiem, czasopismem popularno – naukowym i informacyjnym, a także poradnikiem. Działalność wydawnicza była finansowana z budżetu uczelni oraz dochodów uzyskiwanych z działalności wydawniczej. W czasopiśmie zamieszczane były artykuły o różnej tematyce, a także ogłoszenia, reklamy itp. Zapotrzebowanie na tematy publikacji ustalała Rada Programowa Wydawnictwa Rolniczego (...). Następnie po ustaleniu zapotrzebowania, zamówienia na sporządzenie artykułów były kierowane do pracowników uczelni i innych osób. Wynagrodzenie za sporządzenie artykułu było ustalane każdorazowo przez redaktora naczelnego, który wyceniał teksty już po opublikowaniu. Wydawnictwo nie zawierało z autorami tekstów umów na piśmie. Płatnikiem wynagrodzenia był wydawca i właściciel wydawnictwa tj. Uniwersytet (...)w O.. Wnioskodawczyni nie sporządzała artykułów do w/w czasopisma, ale na prośbę redaktora naczelnego Rolniczego (...) przygotowywała grafikę do danego wydania. Dotyczyła ona bądź stron okładkowych miesięcznika, bądź także – w okresie świątecznym – grafiki wewnątrz magazynu (...) grafiki nie należało do jej obowiązków wykonywanych w ramach umowy o pracę. Za jej sporządzenie wnioskodawczyni otrzymywała wynagrodzenie, z tym że nie znała jego wysokości w momencie zawierania umowy. O konkretnej kwocie decydował redaktor naczelny po wykonaniu umowy. Wnioskodawczyni nie zawierała odrębnej umowy na piśmie, funkcjonował wyłącznie łączny wykaz honorariów autorskich. Płatnikiem wynagrodzenia był wydawca i właściciel wydawnictwa tj. Uniwersytet (...)w O.. W wyniku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w okresie od dnia 14 grudnia 2006 roku do dnia 31 grudnia 2007 roku i od dnia 10 kwietnia 2012 roku do dnia 26 lipca 2012 roku przez organ rentowy ustalono, że płatnik składek tj. Uniwersytet (...)w O. w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez zainteresowaną z tytułu wypłaconego honorarium autorskiego z tytułu umów zawartych w okresie od dnia 1 stycznia 2001 roku do dnia 30 września 2005 roku.

Rozważając poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy wskazał, iż z punktu widzenia przedmiotu niniejszego postępowania istotne znaczenia mają art. 12 i 14 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 roku, Nr 90, poz. 631 ze zm.). Stwierdził, iż do przyjęcia pracowniczego charakteru utworu w rozumieniu art. 12, nie wystarcza jakikolwiek związek łączący powstanie utworu ze stosunkiem pracy. Niezbędne jest, aby stworzenie utworu nastąpiło w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy. Chodzi zatem o te przypadki, gdy stworzenie danego dzieła należało do zakresu zadań (obowiązków) pracownika. Obowiązki takie mogą być sprecyzowane w samej umowie o pracę, w bezpośrednich poleceniach służbowych, w układach zbiorowych i normach wewnątrzzakładowych. Mając na uwadze poczynione ustalenia Sąd I instancji stwierdził, że brak jest podstaw do podzielenia stanowiska organu rentowego, że w przedmiotowej sprawie doszło do nabycia z mocy prawa autorskich praw majątkowych do utworu stworzonego przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy. Jak wynika bowiem z zebranego w sprawie materiału dowodowego sporządzenie grafiki do czasopisma Rolnicze (...) (podobnie jak napisanie artykułu, a następnie jego opublikowanie w Rolniczym (...) w przypadku innych pracowników płatnika składek) nie należało do obowiązków wnioskodawczyni, wynikających z łączącej ją z odwołującym umowy o pracę. W ramach swobody zawierania umów, ubezpieczona mogła odmówić

sporządzenia grafiki, a ewentualna odmowa nie wiązała się z żadnymi konsekwencjami służbowymi. Tworzyła ją na prośbę redaktora naczelnego. Nie oznacza to jednak, by przychody uzyskane przez zainteresowaną z tytułu stworzenia grafik nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Należy bowiem zwrócić uwagę, że strony łączyła w tym zakresie ustna umowa cywilnoprawna. Zgodnie zaś z treścią art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Ustne umowy dotyczące wykonania grafiki zostały zawarte pomiędzy zainteresowaną, a reprezentującym wydawnictwo redaktorem naczelnym. Do powyższego należy dodać, że wydawnictwo nie było odrębną, samodzielną jednostką. Działo w ramach odwołującego się (...). Działalność wydawnicza była finansowana z budżetu uczelni oraz dochodów uzyskiwanych z działalności wydawniczej. Oznacza to, że w istocie umowa cywilnoprawna była zawarta z pracodawcą, a nadto wykonywana w jej ramach praca była świadczona na rzecz pracodawcy.

Oceniając charakter prawny łączących strony umów, przedmiotem których było stworzenie grafiki w Rolniczym (...) Sąd Okręgowy uznał, że w istocie strony zawarły umowy o dzieło. Zgodnie z treścią art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Należy podkreślić, że umowa o dzieło jest typem umowy obejmującej odpłatne świadczenie usług określonego rodzaju. Elementami przedmiotowo istotnymi umowy o dzieło są określenie dzieła, do którego wykonania zobowiązany jest przyjmujący zamówienie, a także wynagrodzenie, do którego zapłaty zobowiązany jest zamawiający. Wprawdzie strony w chwili zawarcia umowy nie określiły wysokości wynagrodzenia, ale brak określenia tego składnika umowy nie stanowi okoliczności wykluczającej zawarcie umowy o dzieło. W przypadku umowy o dzieło niezbędne jest, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu w postaci materialnej lub niematerialnej. Przyjmuje się, że rezultat, o który umawiają się strony, musi być z góry określony, powinien mieć byt samoistny, obiektywnie osiągalny i pewny. Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że tworzenie grafiki na potrzeby wydawnictwa należącego do odwołującej się uczelni, wynikało z zawarcia między stronami ustnej umowy o dzieło. Zawarcie umowy cywilnoprawnej z własnym pracownikiem skutkuje obowiązkiem odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne od sumy uzyskanych z tego tytułu przychodów. Należy jednocześnie podkreślić, że objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego następuje z mocy prawa, co oznacza że obowiązek ten nie może być zmieniony wolą stron.

Konsekwencją stwierdzenia, że osiągnięte w ramach umów o dzieło przychody, stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jest przyjęcie, że stanowią one również podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Stosownie do art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, do składek na Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne. W świetle regulacji art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 roku o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Zgodnie zaś z art. 53 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o zatrudnieniu i bezrobociu, obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca co najmniej minimalne wynagrodzenie opłacają pracodawcy i inne jednostki organizacyjne za osoby pozostające w stosunku pracy lub w stosunku służbowym. Składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne (art. 56). W zakresie podniesionego zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy wskazał, iż w świetle art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie można go podzielić albowiem zaskarżona decyzja jest decyzją ustalającą należną podstawę wymiaru składek, a zatem nie zobowiązuje płatnika do uiszczenia zaległych składek, wobec czego podniesiony zarzut przedawnienia należności pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu

na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. W tym stanie rzeczy Sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Uniwersytet (...)w O. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie:

I. przepisów prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego i ustalenie, że świadczenie, do którego zainteresowana zobowiązała się na podstawie umowy o korzystanie z praw autorskich majątkowych (do zwielokrotnienia i rozpowszechnienia utworu) objęte było zakresem obowiązków pracowniczych wynikającym ze stosunku pracy z odwołującym,
2. art. 231 k.p.c. poprzez ustalenie, że świadczenie, do którego zainteresowana zobowiązała się na podstawie umowy licencyjnej, upoważniającej do utrwalenia, zwielokrotnienia i rozpowszechnienia publikacji w Rolniczym (...) było objęte zakresem obowiązków pracowniczych, podczas gdy z żadnego faktu ustalonego w postępowaniu przed Sądem I instancji, ani też przepisu prawa nie sposób takiego ustalenia domniemać, a ponadto przeczą takiemu ustaleniu powszechnie znane fakty związane z procesem tworzenia utworu,
3. art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i oddalenie odwołania, podczas gdy w niniejszej sprawie odwołanie miało podstawę wyrażającą się w braku oparcia w materiale dowodowym zasadności/trafności ustalenia, że świadczenie zainteresowanej, do którego zobowiązała się wobec odwołującego na podstawie umowy licencyjnej, było objęte obowiązkami pracowniczymi zainteresowanej,

II. przepisów prawa materialnego:

1. art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 o prawie autorskim i prawach pokrewnych przez nieuwzględnienie w rozpoznawanej sprawie konstytucyjnej zasady w nim wyrażonej, że prawo autorskie przysługuje twórcy, o ile ustawa nie stanowi inaczej,
2. art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym, poprzez błędną wykładnię i uznanie, że przepis ten stanowi bezpośrednią podstawę ustalenia obowiązków pracowniczych pracownika uczelni,
3. art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym, poprzez jego błędne zastosowanie, podczas gdy przedmiotowy stan faktyczny nie wyczerpuje przesłanek określonych w jego dyspozycji, nie zachodzi bowiem „szczególnie uzasadniony przypadek” ani też zezwolenie na skorzystanie z utworów przez ubezpieczoną nie jest uzasadnione koniecznością realizacji programu nauczania,
4. art. 18 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 2a, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 4 pkt 9, art. 11 ust. 1 i art. 12 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, podczas gdy wynagrodzenie uzyskane przez zainteresowaną za udzieloną odwołującemu licencję, nie znajduje oparcia w stosunku pracy z uczelnią, a tym samym nie wchodzi w skład przychodu z tego stosunku pracy.

Czyniąc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, iż przychody osiągnięte przez zainteresowaną pozostającą jednocześnie w stosunku pracy z płatnikiem składek Uniwersytetem (...) - (...) z tytułu honorarium za udzielenie licencji na utrwalenie, zwielokrotnienie i rozpowszechnienie artykułu popularno-naukowego nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ponadto zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jako wnioski ewentualne apelacja wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu, bądź uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu i zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Analiza podnoszonych w apelacji zarzutów nakazuje w pierwszej kolejności rozważyć zarzuty natury procesowej, mają one bowiem bezpośredni wpływ na prawidłowość dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny stoi przy tym na stanowisku, iż zarzut naruszenia prawa materialnego w zasadzie można podnosić jedynie wówczas, gdy nie kwestionuje się dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia prawa materialnego winien być bowiem odnoszony do określonego stanu faktycznego - który skarżący akceptują - a do którego to stanu faktycznego wadliwie zastosowano prawo materialne. Naruszenie prawa materialnego, jak wiadomo, może nastąpić bądź poprzez jego błędną wykładnię - czyli poprzez mylne rozumienie treści określonej normy prawnej, albo poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, czyli poprzez błędne uznanie, iż do danego ustalonego stanu faktycznego ma zastosowanie dany przepis prawa materialnego, albo też odwrotnie, tzn. przepis, który winien mieć zastosowanie w danym stanie faktycznym - nie został zastosowany (szerzej w tym zakresie por. postanowienie SN z 15.10.2001r. I CKN 102/99; wyrok SN z 05.10.2000r. II CKN 300/00; postanowienie z 28.05.1999r. I CKN 267/99 Prok. i Pr. 1999/11-12/34; wyrok SN z 19.01.1998r. I CKN 424/97OSNC 1998/9/136 i inne).

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa procesowego wypada stwierdzić, że zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c. nie są trafne. Wbrew twierdzeniu apelacji Sąd Okręgowy nie ustalił, aby wykonywanie przez M. H. grafik stron okładowych, jak również grafik do wnętrza magazynu Rolniczego (...) objęte było zakresem obowiązków pracowniczych wynikającym z łączącej zainteresowaną z Uniwersytetem (...) - (...) w O. umowy o pracę. Przeciwnie, Sąd I instancji uznał, że do stworzenia tych grafik doszło na podstawie ustnej umowy o dzieło zawartej pomiędzy zainteresowaną a redaktorem naczelnym wydawnictwa działającego w strukturach uniwersytetu. Z uwagi na związek wydawnictwa z uczelnią Sąd Okręgowy uznał, że w istocie umowa o dzieło została zawarta pomiędzy zainteresowaną a uczelnią, a nadto na jej podstawie zainteresowana świadczyła pracę na rzecz pracodawcy. Z powyższych ustaleń wywiódł, że zainteresowaną na potrzeby ubezpieczeń społecznych należy uznawać za pracownika w rozumieniu przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych.

Ostatni zaś z podniesionych zarzutów o charakterze procesowym, tj. zarzut naruszenia przepisu art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., w zasadzie nie może stanowić samoistnej podstawy wzruszenia wyroku Sądu I instancji. Nawiązuje on do kwestii związanej z zastosowaniem prawa materialnego, skoro w świetle zastosowanych przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego odwołanie nie było zasadne - to procesowe odzwierciedlenie woli Sądu musiało nastąpić stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego oddalenie.

Przechodząc do podniesionych zarzutów materialnoprawnych apelujący zarzuca naruszenie przepisów art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także art. 99 ust. 1 oraz art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym. W kontekście tych przepisów skarżący interpretuje przepisy art. 18 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2a, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 4 pkt 9, art. 11 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Zarzutów tych podzielić nie można. Nawiązując do treści zaskarżonej decyzji z dnia 25 marca 2013 roku nie można abstrahować od tego, że odnosi się ona do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Deklaruje, że przychody osiągnięte z tytułu wypłaconego honorarium autorskiego uzyskane przez M. H. zatrudnioną u płatnika na podstawie umowy o pracę, stanowią podstawę wymiaru składki. Oznacza to, że normatywnym punktem odniesienia jest przepis art. 18 ust. 1 s.u.s. Zgodnie z nim podstawą wymiaru składki są przychody uzyskane przez ubezpieczonego. Przepis ten pozostaje w interferencyjnej relacji z art. 6 i art. 8 s.u.s. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne jest konsekwencją podlegania ubezpieczeniu. Znaczący to tyle, że w przedmiotowej sprawie znaczenie ma, czy zawarty przez ubezpieczonego i płatnika stosunek prawny rodził skutki w sferze prawa ubezpieczeń społecznych. W apelacji akcentuje się specyfikę wynikającą z prawa autorskiego. Nie zauważono jednak, że cywilnoprawne uporządkowanie typów

umownych niekoniecznie ma proste przełożenie, na grunt prawa ubezpieczeń społecznych. Autonomiczność regulacji tej gałęzi prawnej, względem prawa cywilnego, jest zrozumiała, jeżeli uwzględni się odmienny ich przedmiot, a co za tym idzie również cel i funkcję. Analiza ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie pozostawia wątpliwości, że skupia ona uwagę na ochronie utworów wytworzonych przez człowieka, podczas gdy ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przypisano odmienną rolę. Dotyczy ona relacji zachodzącej między organem rentowym, płatnikiem i ubezpieczonym. Pozwala to przyjąć, że wskazane regulacje nie pozostają względem siebie w koniunkcji ani alternatywie. Brak kompatybilności obu ustaw sprawia, że rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy nie jest możliwe bez uwzględnienia uwarunkowań wynikających z prawa ubezpieczeń społecznych. Dopiero wtórnie należy rozważyć właściwości płynące z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Analiza stanowiska reprezentowanego przez apelującego, pozwala na przyjęcie, że zakłada ono brak podlegania obowiązki ubezpieczenia społecznego w sytuacji zawarcia umowy na podstawie przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Prima facie ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, w przepisach dotyczących katalogu osób podlegających ubezpieczeniu (art. 6, art. 11, art. 12), jak również w definicji przychodu, zawartej w art. 4 pkt 9, nie nawiązuje do umów przenoszących majątkowe prawa autorskie. Przy bliższym oglądzie okazuje się jednak, że założenie takie jest błędne. System ubezpieczeń społecznych charakteryzuje się powszechnością i przymusowością. Treść przepisów art. 6 i 8 s.u.s. daje podstawy do twierdzenia, że ubezpieczeniu społecznemu podlegają osoby fizyczne, które wykonują pracę zarobkową. Należy również podkreślić, że prawo pracy i prawo ubezpieczeń społecznych przewidują odrębne definicje pracownika. Różnią się one zakresem podmiotowym. W przepisie art. 8 ust. 2a s.u.s. wskazano, że za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. O ile definicja pracownika zawarta w kodeksie pracy nawiązuje do delimitacji zatrudnienia pracowniczego i cywilnoprawnego, o tyle ujęcie pracownika w prawie ubezpieczeń społecznych abstrahuje od tego podziału, gdyż spełnia inną funkcję. W tym kontekście należy wskazać na przepis art. 9 ust. 1 ustawy systemowej. Zgodnie z jego treścią pracownik spełniający warunki do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z innego tytułu jest objęty ubezpieczeniem jedynie z racji pozostawania w stosunku pracy. Przepis ten zawiera normatywne ujęcie zasady prymatu ubezpieczenia pracowniczego. Ustawodawca uchylił jednak wskazaną regułę w sytuacji, gdy pracodawca zawiera ze swoim pracownikiem także umowę cywilnoprawną, albo gdy pracownik łączy się taką umową z osobą trzecią, jednak pracę wykonuje na rzecz pracodawcy. W tym wypadku powstaje obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzenia uzyskanego z tytułu umowy cywilnoprawnej.

Nie bez znaczenia w sprawie jest zatem art. 8 ust 2a ustawy systemowej, jeżeli weźmie się pod uwagę, że zainteresowana (pracownik) i Uniwersytet (pracodawca) zawarli umowę, której przedmiotem jest wykonywanie pracy właśnie na rzecz pracodawcy. Kierując się zasadą powszechności ubezpieczenia społecznego orzecznictwo skłania się do wykładni rozszerzającej. W uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP Nr 3-4/2010, poz. 46 Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w ukształtowanym - na gruncie art. 8 ust 2a ustawy systemowej - orzecznictwie przyjmuje, że przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Celem takiej regulacji było, po pierwsze - ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i

uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów oraz po drugie - ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych. Pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. szersze wywody w tym zakresie uchwała SN z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok SN z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; wyrok SN z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727, wyrok SN z dnia 18 października 2011, III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266, Wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2014 r. II UK 399/13).

Zgodnie z przepisem art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym pracownicy naukowo – dydaktyczni byli zobowiązani:

- 1) prowadzić badania naukowe, rozwijać twórczość naukową albo artystyczną oraz podnosić swoje kwalifikacje,
- 2) kształcić studentów oraz innych uczestników studiów i kursów prowadzonych przez uczelnię,
- 3) uczestniczyć w pracach organizacyjnych uczelni.

Stosownie zaś do treści art. 102 ust. 1 w/w ustawy w szczególnych przypadkach, uzasadnionych koniecznością realizacji programu nauczania, nauczyciel akademicki może być zobowiązany do prowadzenia zajęć dydaktycznych w godzinach ponadwymiarowych. Ilość tych godzin nie może przekraczać dla pracowników naukowo-dydaktycznych 1/4, a dla pracowników dydaktycznych 1/2 pensum.

W realiach przedmiotowej sprawy, która dotyczy oskładkowania przychodu uzyskanego przez zainteresowaną z tytułu wykonania grafik opublikowanych w czasopiśmie Rolnicze (...), zarzuty apelacyjne naruszenia powyżej wskazanych przepisów ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym jako niedotyczące przedmiotu sprawy – są całkowicie chybione.

Z uwagi już tylko na to, że zainteresowana na podstawie analizowanej umowy wykonywała pracę na rzecz swojego pracodawcy - Uniwersytetu (...)w O., stosownie do treści art. 8 ust. 2a s.u.s. otrzymane przez nią wynagrodzenie powinno być wliczone do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. W obrębie przedmiotowej umowy, na potrzeby prawa ubezpieczeń społecznego, ubezpieczonego należy postrzegać jako pracownika. Za konkluzją taką przemawiają również pozostałe argumenty wskazane wcześniej. W szczególności należy wskazać na postulat powszechności systemu ubezpieczeń społecznych. Konwieniuje z tym konstrukcja opisana w przepisie art. 8 ust. 2a s.u.s., który rozszerza na potrzeby ubezpieczeń społecznych definicję normatywną pracownika. W tym kontekście należy kierować się optyką rozszerzającą. Zgodnie z nią, zawieranie umów z własnym pracodawcą, których przedmiotem jest wykonywanie pracy zarobkowej, przy jednoczesnym występowaniu przejawów działalności twórczej o indywidualnym charakterze (art. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), mieści się w granicach przepisu art. 18 ust. 1 w związku z przepisem art. 8 ust 2a s.u.s. Przyjęcie odmiennego punktu widzenia pozostawałoby w konflikcie z wykładnią systemową. Nie można również utracić z pola widzenia, że rozwiązanie takie miałyby wpływ na obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych i rentowych ubezpieczonego. Dlatego ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych rozróżnia twórców i pracowników. Zróżnicowanie ich sytuacji prawnej polega na tym, że twórcy działają na własny rachunek, poza zatrudnieniem pracowniczym. Pracownicy zaś, objęci zostali ubezpieczeniem i obowiązkiem płacenia składek w sposób szeroki, zarówno z racji otrzymywanego wynagrodzenia, wynikającego z relacji pracowniczej, jak i dodatkowych umów prawa cywilnego zawieranych z pracodawcą. Oznacza to, że z punktu widzenia zaliczenia wynagrodzenia do podstawy wymiaru składek nie ma znaczenia, czy wypłata nastąpiła wyłącznie za czynności wykonane w ramach stosunku pracy. Ważne jest, czy praca zarobkowa była konsekwencją świadczenia pracy na rzecz własnego pracodawcy, również w ramach umowy o dzieło, agencyjnej, zlecenia, lub innych umów o świadczenie usług. W tym kontekście drugorzędne znaczenie ma regulacja zawarta w przepisach ustawy o

prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wydaje się, że ten kierunek wykładni zaaprobował również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 14 lutego 2012 r., III UZP 4/11, OSNP 2012, nr 15-16, poz. 198.

Zaprezentowane rozważania prowadzą do twierdzenia, że Sąd I instancji nie naruszył prawa materialnego, a apelacja skarżącego Uniwersytetu (...)w O. nie zawiera w tym zakresie ważkich argumentów.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny jak w pkt I sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz § 11 ust. 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) – pkt II sentencji wyroku.